

ЖАБАЙЛАРДЫҢ АРА-ЖІГІН АЖЫРАТУ НЕ ҮШІН ҚАЖЕТ?Автор корреспондент: sabit-59@mail.ru

Түйін: Халықтың сүйіспеншілігінен туындап, жадыда сақталып келе жатқан адам аттары, жер-су атаулары баршылық және мұндай дәстүр қазақтарда ғана емес, басқа халықтарда да бар. Қай Жабайды алсақ та, олар – елі үшін еңіреп туған ерлер, халқын бодандыққа түсірмеу жолында қол бастаған батырлар, әрі, көсем, әрі, шешен, әрі, әулие. Сол заманның әскери сардары, соғыс маманы болғандықтан, өз руына ұран болған Жабай батыр күллі қазақтың басын қосқан соңғы ханы Абылаймен бірлікте жауға шауып, дауға түсіп Абылай ханның тіректі батырларының бірі болған...» деп жазылған. Қазақтардың өзінің төл отанында, қанат жайған жерінде ата-тегін кешенді түрде тереңдетіп зерттеу мүмкіндігіне ие болғаны кеше ғана. Қазақтар енді ғана есін жиып, рухани кем-кетігінің орнын толтыра бастады. Бұған Елбасымыз Н.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласының зор ықпалы тиді. Осы мақаланың негізінде барлық мәдениет ошақтарында, білім-ғылым ордаларында «Қазақстанның жеті қыры» атты ғылыми жобалар жасалып, ірі-ірі шаралар атқарылып жатыр. Біздің қаузап отырған дүниеміз де сондай шаралардың бірі.

Кілттік сөздер: Жабай батыр, соғыс, Абылай хан, зерттеулер, рухани сана, тұлға, тарих

Үстіміздегі, яғни, 2019 жылдың қаңтар айында «Қазақ тарихы» журналының №1 санында менің «Жабай ақиқаты қашан айқындалады?» атты мақалам шықты. Бұл мақала – 2018 жылдың 15 қыркүйегінде Алматы қаласында «Тіккен туы жығылмаған Ер Жабай» атты ғылыми мәслихатта жасалған баяндаманың жалғасы іспетті. Мақаланың мақсаты – халықтың санасында тарихи тұлға ретінде қалыптасқан Жабайлардың ара жігін ажыратып, ақиқатты айқындау. Өйткені, қазақтың хандық дәуірінде үш Жабайдың, яғни, Ноғайлы Жабайдың, Керей Жабайдың, Сіргелі Жабайдың болғаны белгілі. Мұнымен қатар тарих қойнауынан осы күнге жеткен «Жабай» атты жер-су атаулары да бар. Бұлардың «Жабай» деп адам есімі ретінде аталуында қандай тарихи негіз бар? Зерттеу жан-жақты дәлелді болуы үшін «Жабай» сөзінің өзін анықтап алу қажет. Тілші-ғалымдардың дәлелдеуінше, «жабай» – арғы аталарымыздың тілінде қолданылған көне түркі сөзі, яғни, елдегі мәртебесі ең биік адамнан кейінгі екінші адам деген мағынаны білдіреді. Мағынасы – қағанның, сұлтанның патшаның орынбасары. Бұл – азан шақырып қойылған, әлде, халықтың сүйіспеншілігінен туындаған есім бе? Осы мәселе де зерделеуді қажет етеді. Егер, ғылыми тұрғыдан анықталып жатса, бұл көп мән-жайды аңғартатыны анық.

Халықтың сүйіспеншілігінен туындап, жадыда сақталып келе жатқан адам аттары, жер-су атаулары баршылық және мұндай дәстүр қазақтарда ғана емес, басқа халықтарда да бар.

Қай Жабайды алсақ та, олар – елі үшін еңіреп туған ерлер, халқын бодандыққа түсірмеу жолында қол бастаған батырлар, әрі, көсем, әрі, шешен, әрі, әулие. Бірақ, әр Жабайдың тағдыр жолы әр бөлек. Осы мәселемен айналысушылар ауыз әдебиетіндегі жыр-дастандар мен Ілияс Есенберлиннің «Көшпенділер» трилогиясындағы «Жабай батырды иемдену үшін» қолдарынан келгенді жасап жүр. Бұл жөнінде алдыңғы мақаламда біраз қазбалап жазғанмын.

Жабай батыр жөнінде сөз қозғалса, бір де бір зерттеуші Тәтіқара ақынның «Қамыстың басы майда, түбі сайда» деген өлеңінен аттап өте алмайды. «...Еменәлі Керейде ер Жабайды айт» деп тиянақталатын «Ай, заман-ай, заман-ай...» кітабындағы (Алматы, Қазақ ССР Баспасөз жөніндегі мемлекеттік комитеті бас редакциясы – РББ 70-бет, 1991, 70-бет) Тәтіқараның бұл өлеңі жайлы осы кітаптың 375-бетінде: «Қамыстың

басы майда, түбі сайда...» - Жыр 1756 жылы Қытай боғдыханының әскерлерімен қақтығыс кезінде туған. Қостанай облысы, Урицкий ауданының тұрғыны Қажиахмет Дәулетұлынан ақын Мәрия Хакімжанова 1946 жылы жазып алып, Қазақ ССР Ғылым академиясына өткізген. Бөгембай туралы айтылатын жолы қысқартылып, «Әдебиет және искусство» журналында (1946, №7-8) басылды. Толық жариялануы «Ертедегі әдебиет нұсқалары» атты кітапта, (А., 1967)», - деген түсініктеме беріледі.

Тәтіқара ақынның осы өлеңі қазақ әдебиетінің үлкен құбылысы боп саналатын Ілияс Есенберлиннің «Көшпенділер» трилогиясына енген. Трилогиялық бұл романда тарихи зерттеу еңбектері, мұрағаттық деректер мен шежірелер молынан пайдаланылған. Жабай батырды Ашамайлы Керей Жабай деп айтушылар Тәтіқараның осы өлеңін негіз етіп алып жүр. Ілияс Есенберлин де батырлықты дәріптеу үшін Тәтіқара өлеңін пайдаланған. Тәтіқараның бұл өлеңі 1757-58 жылдары қытай-қазақ соғысы кезінде айтылған. Бұл жөнінде ғылыми деректер жеткілікті, еш талас жоқ. Сонымен, Тәтіқара ақынның өлеңінде, І.Есенберлиннің тарихи романында батырлықтың үлгісі болған Жабай – қай Жабай? Бұл Жабайды Абақ Керей Көнсадақтар да, Ашамайлы Керей Еменәлілер де, Сіргелілер де «біздің Жабай» деседі. Бұған келтіретін дәлелдері де жоқ емес. Тек Ноғайлы Жабай батырдың ғана басы ашық.

«Абақ Керей Көнсадақ шежіресінде» (Үрімжі, 2010, төте жазудан кирилл қарпіне түсірген филология ғылымдарының докторы, профессор Бақытжан Зияда) «Жабай батырдың мекен-жайы, істеген ісі, жасаған жасы, жерленген жері бәрі анық. Бертіндегі адам. (бұл жайындағы деректер «Жабай батыр» деген мақалада анық жазылған. Соған қараңыз).

Жабай батыр

Жабай батыр (1680-1748) Қазақстандағы Есіл өзенінің бойында қайтыс болып, сол жерге жерленген. Жабай Көнсадақтан шыққан күллі қазаққа әйгілі батыр. Ақылгөйі. Сол заманның әскери сардары, соғыс маманы болғандықтан, өз руына ұран болған Жабай батыр күллі қазақтың басын қосқан соңғы ханы Абылаймен бірлікте жауға шауып, дауға түсіп Абылай ханның тіректі батырларының бірі болған...» деп жазылған. Осы деректі бұлтартпас мұрағаттық құжат деп қабылдасақ, Абақ Керей Көнсадақ Жабай батыр 1757-1758 жылдардағы қытай боғдыханымен арадағы соғысқа қатыспағаны анық. Демек, Ілияс Есенберлиннің «Көшпенділер» трилогиясындағы Жабай батыр Абақ Керей Көнсадақ Жабай емес. Абақ Керей Көнсадақ Жабай батыр жөніндегі шежірелерге, ғылыми-зерттеу еңбектеріне және көркем әдебиетке сүйеніп, оның сілемі Ашамайлы Керейлерде жатыр деген пікір айтқанмын. Бұл пікірімнен бұлтармаймын. Абақ Керей Көнсадақ Жабайды шығармаларына арқау еткен қытайлық қазақ жазушысы Шәміс Құмар да, моңғолдық қазақ жазушысы Сұлтан Тәукейұлы да Жабайды қытай боғдыханымен болған қақтығысқа жолатпайды. Оның халқының амандығы, береке-бірлігі үшін істеген басқа ерліктері, ұрпағына артында қалдырған өсиет сөздері жетерлік. Міне, аталаған жазушылар Жабай төңірегінде осы жайттарды ғана пайымдаған.

Әдебиет нұсқаларында тарихи тұлғалары қалыптасқан төрт Жабайдың бар екенін айттық. 1946 жылы Қажиахмет Дәулетұлынан жазып алған Тәтіқараның өлеңін ақын Мәрия Хакімжанова Ғылым академиясының қолжазба қорына тапсырмағанда, ол Ілияс Есенберлиннің әйгілі «Көшпенділер» трилогиясында пайдаланылмағанда, Жабайлар жөнінде пікірталас туындамас па еді деп ойлаймын қазір. Жер үшін, ел үшін, қазақтың болашағы үшін қол бастаған батырын іздеп, оны өз дәрежесінде ұлықтауды халықтың қолға алғаны қуантады. Дегенмен, ақиқаттың басы айқындалғаны абзал. Егер, қателесіп жүрсек, тоңмойындық танытпай, дәлелдерді, ғылыми тұжырымдарды саралап, ақиқатты мойындауымыз керек. Бұл – ең алдымен, Алла алдындағы, аруақтар мен ұрпақ алдындағы парызымыз. Артымыздағы тарихты шатастырып кетсек, ұрпаққа қандай үлгі-өнеге болмақ? Өзіміз хақтың әділетті жолымен жүрмесек, оларды әділетті жолға қалай түсіреміз? Ең басты мәселе – осы.

Көнсадақ шежіресінде Жәнібек батырдың Абақ Керейлерді бастап Солтүстіктен

Шығысқа ауғанда Жабай батырдың Ашамайлы Керейлердің ішінде қалғандығы айтылады. Оның қатыны Қастер Ашамайлы Керейдің қызы екен және одан туған жалғыз ұлы Шолан болыпты. Сондағысы – қатыны мен баласының амандығы үшін Жабай батыр Ашамайлылардың ішінде қалыпты. Бұл мүмкін бе? Әбден мүмкін. Көнсадақ Жабайдың кейіннен Ашамайлыға айналып кетуі мүмкін бе? Бұл да мүмкін. Бұл пікірімізді табандау үшін қазақы түйсікті негіз еткен дәлелдеріміз жоқ емес.

Ғылымның сараланған нәтижесі саналатын энциклопедияға Ашамайлы Керей Жабай батыр есімі жазылып та қойған. Онда: «Жабай Қарабиұлы (шамамен 1697 , Солт. Қазақстан обл. Жамбыл ауд. Қарағайлы к. жағалауы – 18 ғ-дың 70-жылдары, сонда) – батыр. Орта жүз құрамындағы Керей тайпасының Ашамайлы руынан шыққан...» (Қазақстан. Ұлттық энциклопедия. Қазақ энциклопедиясының Бас редакциясы. Алматы, 2001. 3-том. 461-бет) деген дерек келтірілген. Демек, Ашамайлы Жабай Көнсадақ Жабайдан 17 жыл кейін дүниеге келген. Зерттеушілердің дерегінше, Ашамайлы Жабайдың Тоқсан, Сексен, Мыңжасар есімді ұлдары болған. Тоқсан мен Мыңжасардың қай жылдары дүниеге келгендігі жөнінде деректер жолықтырмадық. Ал Солтүстік Қазақстан облысынан шыққан әулие-әнбилерді, батырларды зерттеген Абай Тасболатов «Есімдері ел есінде» деп ғаламторға салған кітабының электрондық вариантында Жабайұлы Сексеннің 1770 жылы дүниеге келіп, 1865 жылы дүниеден озғанын жазады. Сонда, перзенті Сексен дүниеге келген кезде оның әкесі Жабай 73 жаста екен. Қазақта Сексенбай, Тоқсанбай, тіпті, Жүзбайлардың болғанын білеміз. Бірақ, осынша жасқа келгенше Жабай батыр перзент көрмеген бе? Егер, балалы болса, зерттеу мен зерделеу еңбектерінде олардың аты-жөндері неге көрсетілмейді?

Дәл осы арада келтірілген фактілерге қарсы уәж айтсақ дейміз. Қисынсыз бұл деректерден гөрі «Абақ Керей Көнсадақ шежіресі» келтірген деректер адамға қисынды ой салады. Демек, Сексен батыр – Жабай батырдың ұлы емес, немересі, яғни, Сексен – «Көнсадақ» шежіресінде көрсетілген Шоланның ұлы. Осы пікіріміз әлдеқалай қисынды. Осыны көлденең тартқанда, халықтың «өтірік айтсаң да, қисынды қылып айт» деген тәмсілі еріксіз еске түседі. Осы арада түйткіл бір гәп бар.

«Көнсадақ» шежіресінде көрсетілген Шолан неліктен жоқ боп кеткен? Біздіңше, оны жоғалту – Сексен, Тоқсан, Мыңжасардың әкелері Ашамайлы Керей Жабай батыр деушілер үшін тиімді. Әрі, көп деректерде оның тұңғышы Тоқсан би екені айтылады. Бұл да қазақы-ұлттық қисынды былай қойып, қалыптасқан әлемдік дәстүрдің қисынына мүлде сыймайды. Тіпті, баланың сөздік қорының өзінде, алдымен, «сексен», содан кейін ғана барып «тоқсан» саны қалыптасатынын ғылымнан хабары жоқ адам да біледі. Әлде, Ашамайлы Жабай сексенге келгенде баласы Сексен, тоқсанға келгенде баласы Тоқсан дүние есігін ашқан ба? Энциклопедиялық дерекке сүйеніп, Сексен оның сексен жасында туылды десек те, Тоқсан жайлы не айтамыз? Өйткені, Ашамайлы Жабайдың тоқсан жасқа келмегені жөнінде Ашамайлылардың өздері ғылыми мақалаларында көрсетіп отыр. Жоғарыда келтірілген түйсіктік пайымдау Ашамайлы Жабай батырдың түп қазығы Абақ Керей Көнсадақтарда жатқанын аңғартса керек. Ендеше, мұндай шатасуларға жол берілуін қалай түсіндіреміз?

Ең бастысы, «шежіре таратушылардың», яғни, «қазақтың рухын ру тұтастығы арқылы іздеушілердің» кеңес өкіметі тарапынан «ұлтшылдар», «халық жаулары» атанып, атылып-асылып, жер аударылып кеткендігінде, күні бүгінге дейін қудалануында болып тұр. Және мұны Көнсадақтардың жүз пайызға жуығының шекараның арғы бетінде өмір сүріп келе жатқандығының кесірі деп ұғынған жөн. Олар Қытайдағы аз ұлттарға қарсы жүргізілген мемлекеттік саясаттың салдарынан ата-тегін зерделеу құқықтарынан айрылды. Н.С.Хрущевтің заманындағыдай, «жылымық» туындай қалған кезеңде Қытайдағы Көнсадақтар ата-тектері жөнінде шежіре шығарып та үлгерді. Бірақ, оны ары қарай ілгерілету мүмкіндігінен қазіргі кезде тағы да айрылып қалды.

Қазақтардың өзінің төл отанында, қанат жайған жерінде ата-тегін кешенді түрде тереңдетіп зерттеу мүмкіндігіне ие болғаны кеше ғана. Қазақтар енді ғана есін жиып,

рухани кем-кетігінің орнын толтыра бастады. Бұған Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласының зор ықпалы тиді. Осы мақаланың негізінде барлық мәдениет ошақтарында, білім-ғылым ордаларында «Қазақстанның жеті қыры» атты ғылыми жобалар жасалып, ірі-ірі шаралар атқарылып жатыр. Біздің қаузап отырған дүниеміз де сондай шаралардың бірі.

Сонымен, «Көшпенділер» трилогиясындағы Жабай батырдың басы айқындалып, ақиқатқа жақындай түскен сияқтымыз. «Жабай ақиқаты қашан айқындалады?» («Қазақ тарихы» журналы, №1(168), 2019 жыл, 14-18-беттер) атты мақаламызда: «...қытай мен қазақ, қазақтар мен қоқандықтардың соғысына Көнсадақ Жабай батырдың қатысуы еш мүмкін емес. Жоғарыда келтірілген деректерді басшылыққа алсақ, ол 1757-1758 жылдардағы соғысқа дейін қайтыс болған. Ал, Ашамайлы Керей Жабай батыр сол соғыс кезінде 60 жас шамасында. Аталған соғысқа қатысуы әбден мүмкін. Бірақ, түркілердің, бұрынғы қазақтардың әскери дәстүрін ескерсек, Ұлы жүз әскерлері қосынының тізгінін Абылай хан Орта жүзден шыққан Ашамайлы Керей Жабайға ұстата ма? Әрине, Қаракерей Қабанбайдың, Қанжығалы Бөгенбайдың, Уақ Баян батырдың қазақтың жалпақ даласының кез-келген жерінде жаумен жағаласып жүргенін тарихи әдебиеттерден жақсы білеміз. Бірақ, Қабанбай Наймандарды, Бөгенбай Арғындарды, Баян Уақ пен Керейлерді, Райымбек батыр Албандарды бастап, Үш жүздің де, яғни, қазақ жерін қорғады емес пе?! Дегенмен, Әлібек Ғалеевтің «Өмір арнасы – ұрпақ жалғасы» деген шежірелік кітабында Тәтіқара жыраудың өлеңін Ашамайлы Керей Жабай батырға телуі қисынға келіңкіремейді. Ілияс Есенберлин де «Көшпенділер» кітабында «...*Хан кеңесі Бөкей, Сағыр, Жабай басқарған Ұлы жүздің қолдары Қоқан әскерін Бадам мен Арыс өзендерінің бойында қарсы алсын деп шешті*» (сонда, 474-бет). Қазақ әдебиеті тарихының білгірі, қазақтың тұңғыш тарихи романдарының негізін қалаушы І.Есенберлиннің өзі «Көшпенділер» трилогиясындағы Жабайдың Ұлы жүздің қолын бастаған батырлардың бірі болғанын айтып кеткен...», - деп жазғанымыз – бұра тартқандық емес, ақиқаттың ауылының қайда екенін ғылыми тұрғыдан болжай алғандығымыздың нәтижесі.

Жуырда Ерген Махатбайұлы Айтбаевтың «Жабай тоқсаба әулие» (Алматы 2012) атаулы тарихи, әрі, шежірелік сыр шерткен кітабын оқып шықтық. Осы кітаптың 26-бетінде: «...Қазақ КСР-іне еңбегі сіңген мұғалім Бүрлібаев Еркебай «Сарыағаш» газетінде жазған мақаласында былай деп көрсетеді: - Керейлер шежіресінде Еменалы батыр әулетінің таралуы көрсетілгені рас. Бірақ Керейлер шежіресінде Жабай батырдың әулеттері көрсетілген емес.

Бұдан шығатын қорытынды Керейдің Еменалы атасында Жабай деген есімді батыр жоқ. Қытайды қуып жүрген батыр Сіргелі Жабай емес деушілер Еменалы мен Жабай бір кісі деп топшылайды. Бірақ бұл екеуі екі түрлі адам. Мұны дәлелдеу үшін жазушы І.Есенберлиннің «Жанталас» романынан мына бір жолдарды мысалға келтірейік:

«Жок, Абылайдың қазір арқа сүйері төре тұқымы емес. Абылай жағындағылар, эне, анау халықтан шыққан атақты батырлар...

Міне, тізесіне тізесі тие отырған, кексе тартып қалған Бөгенбай, оған таяу Еменәлі мен Жабай батыр, одан әрі Қыпшақ Дербісәлі мен Маңдай, Дулат Бөкей, Алтайдың ақбас атаны Сеңгірбай, Уақтан шыққан Сары батыр... Бәрінің де даңқы жер жарады. Сондарынан ерген топтары да көп. Ешқайсысы Абылай берген бұйрыққа қарсы шыққан емес...» деп жазады Ерген Махатбайұлы Айтбаев.

Еркебай Бүрлібаевтың бұл пікіріне күмәнмен қараған біз де Е.М.Айтбаев сілтеген І.Есенберлиннің «Жанталас» кітабындағы дәл сол жерді сүзіп қарап шықтық. Е.М.Айтбаев өзінің «Жабай тоқсаба әулие» (Алматы 2012) кітабында Тәтіқара өлеңіндегі «Еменәлі Керейде ер Жабайды айт» деген жолда адам санының біреу емес, екеу екені жөніндегі Е.Бүрлібаевтың пікірін мақұлдайды. Біздің де зерттеу нәтижеміз осы пікірді қолдайды. Сөзіміз дәлелді болуы үшін Тәтіқараның осы өлеңін толық келтірейік:

...Қамыстың басы майда, түбі сайда,
Жәнібек Шақшақұлы болат найза.

Алдыңнан су, артыңнан жау қысқанда,
Ер жігіттің ерлігі осындайда.

Бөкейді айт Сағыр менен Дулаттағы,
Деріпсәлі, Маңдайды айт Қыпшақтағы,
Өзге батыр қайтса да бір қайтпайтын
Сары менен Баянды айт Уақтағы.

Ағашта биікті айтсаң қарағайды айт,
Жігіттік, ерлікті айтсаң Бөгембайды айт,
Найзасының ұшына жау мінгізген

Еменәлі Керейде ер Жабайды айт (Мұхтар Мағауин. «Алдаспан», Алматы «Атамұра» 2006, 95-96-беттер).

Бар гәп Тәтіқара өлеңінің «...Еменәлі Керейде ер Жабайды айт» деген жолында болып тұрған секілді. Бұл өлеңді қазақ тарихы, қазақ әдебиеті тарихының білгірі, классик жазушы Мұхтар Мағауин өзінің ғылыми еңбектерінде пайдаланған. Осы өлеңнің авторы жөнінде М.Мағауин «Тәтіқара ақын» деген әдеби-зерттеу мақаласында (Мұхтар Мағауин. «Ғасырлар бедері» Алматы «Жазушы» 1991 жыл, 72-76-беттер) «ер Жабайдың» Ашамайлы Керей руынан шыққанын айтпайды, тіпті, меңземейді де. Ғалым-жазушы осы кітаптағы «Тәтіқара ақын» деген ғылыми мақаласын: «...Тәтіқараның біздің дәуірімізге жеткен шығармалары, жоғарыда да айттық, оның үлкен сөз зергері болғандығын көрсетпейді. Бұл тұрғыдан алғанда, Тәтіқара – қарабайыр көп ақынның бірі. Алайда Тәтіқара шығармалары өзінің қарбалас шақтарда, от-жалында туғандығымен, тәуелсіздік жолындағы күрестің қиын кезеңінде жұрттың рухын көтерген, елге жігер берген ұран іспеттес болғандығымен құнды. Бұл тұрғыдан алғанда Тәтіқара жырлары, - жоғалғандары да, біздің заманға жеткендері де, - өз міндеттерін атқарды деп айта аламыз»- деп қорытындылайды. Демек, бұл өлең өзінің тарихи миссиясын атқарып тұр. Бұл өлеңнен қытай-қазақ соғысының көрінісін, оған қатысқан тарихи тұлғалардың батырлық бейнесін көреміз. Өткен және осы мақаламызда Абақ Керей Көнсадақ Жабай батырдың Ашамайлы Керейлер ортасында қалып, сол елге сіңіп, руының да өзгеріп кеткендігін болжағанбыз. Бұл болжамымыздың тарихи шындық екеніне көзіміз жетіп отыр. Демек, І.Есенберлиннің «Көшпенділер» трилогиясында кездесетін Жабай батырдың руы Сіргелі екенін, Абақ Керей Көнсадақ Жабай батырдың Ашамайлы Керей Жабай батырға айналып кеткенін мойындауымыз керек. Біздің мақсатымыз – жалған намыстың дүмпуімен қазір де атойлап шыға келетін рулардың арасына іріткі салу емес. Мақсат – Жабай батыр жөнінде зерттеу жұмыстарымен айналысып жүргендерді келелі пікірталасқа шақыру.

Әр ру Жабай батырды өзінің бауырына басқанымен, олардың ру үшін емес, қазақ намысы үшін қол бастағандары хақ. Сондықтан, Жабайлардың ара-жігі ажыратылып, әрқайсысы өзіне лайықты бағасын алуға тиіс деп санаймыз.

Аннотация: Воин того времени, военный стратег Жабай батыр, имя которого было гимном своего рода, был одним из сильнейших воинов Абылай хана, сражавшихся с последним ханом Абылай, врагом казахского народа ». Вчера у казахов была возможность глубоко изучать своих детей на родине, в крыльях своего крыла. Казахи только начинают восстанавливать свой духовный дефицит. Этому способствовала глава нашего государства Н.Назарбаева «Ориентация на будущее: духовное возрождение». На основе этой статьи реализуются научные проекты и проводятся масштабные мероприятия во всех учреждениях культуры, учебных заведениях Республики Казахстан и статья «Семь граней Великой Степи» имеет огромный вклад в истории Казахстана.

Abstract: The warrior of that time, the military strategist Zhabay Batyr, whose name was an anthem of his own kind, was one of the strongest warriors of Abylay Khan who fought with the last Khan of Abylay, an enemy of the Kazakh people. "Yesterday, the Kazakhs had the opportunity to deeply study their children at home, in the wings of their wings. Kazakhs are just beginning to restore their spiritual

deficit. This was facilitated by the head of our state N.Nazarbayeva "Orientation towards the future: spiritual revival". On the basis of this article, scientific projects are implemented and large-scale events are held in all cultural institutions, educational institutions of the Republic of Kazakhstan and the article "Seven Facets of the Great Steppe" has a great contribution to the history of Kazakhstan.